ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1946

Vyhlásené: 18.06.1946 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

136.

ZÁKON

ze dne 15. května 1946

o umisťování a jiném zaopatření účastníků národního boje za osvobození.

Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

(1) Účastníkem národního boje za osvobození podle tohoto zákona je každá státně a národně spolehlivá osoba, s výjimkou osob, na něž se vztahuje odstavec 2, která v letech 1939 až 1945

a) byla příslušníkem československé armády v zahraničí nebo osobou jemu na roveň postavenou,

b) dobrovolně konala vojenskou službu v některé spojenecké armádě, neměla-li možnost konati vojenskou službu v československé zahraniční armádě anebo měla-li k tomu souhlas presidenta republiky nebo příslušných československých úřadů,

c) byla příslušníkem první československé armády na Slovensku,

d) byla partyzánem,

e) byla vězněna nebo internována (zajištěna) v koncentračních a podobných táborech z politických důvodů, jejichž účelem bylo znemožnění nebo potlačení hnutí odporu českého nebo slovenského národa, zejména pro činnost směřující přímo k osvobození Československé republiky odstraněním nacistické okupační moci,

f) zúčastnila se soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí směřujícího přímo k osvobození Československé republiky, zejména pak Slovenského národního povstání, způsobem, že tato činnost přivodila nebo byla prokazatelně způsobilá přivodit jí nebo její rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví,

g) zúčastnila se českého povstání, při čemž za bojů padla nebo byla těžce zraněna anebo utrpěla těžkou poruchu zdraví.

(2) Účastníkem národního boje za osvobození podle tohoto zákona je také osoba německé nebo maďarské národnosti a československé státní příslušnosti, která se nikdy neprovinila proti národu českému nebo slovenskému nebo proti samostatnosti Československé republiky a byla dobrovolně ve válce v letech 1939 až 1945 příslušníkem československé armády v zahraničí nebo partyzánem.

(3) Účastníkem národního boje za osvobození není, kdo sice splňuje některou z podmínek odstavce 1, písm. a) až g) nebo podmínky odstavce 2, ale v době nesvobody ode dne 30. září 1938 do 4. května 1945 buďto:

a) konal dobrovolně službu v nepřátelské armádě či jinak se účastnil válečného podnikání proti spojencům nebo sloužil po 29. srpnu 1944 v armádě t. zv. Slovenského státu, nebo

b) se stal členem národních skupin nebo útvarů nebo politických stran fašistické povahy, sdružujících osoby německé nebo maďarské národnosti, nebo se ucházel o udělení německého či maďarského státního občanství, nebo

c) byl na vedoucím místě Národní odborové ústředny zaměstnanecké, Svazu zemědělství a lesnictví nebo Hlinkovy slovenské ľudové strany, pokud tam nebyl prokazatelně vyslán nebo určen vedoucími činiteli domácího nebo zahraničního odboje, nebo nevyužíval tohoto místa k odbojné činnosti zvláště významné, nebo kdo byl dobrovolně členem svazu pro spolupráci s Němci, Českého svazu válečníků, Rodobrany, Vlajky, České ligy proti bolševismu, Německo-české společnosti, Kuratoria pro výchovu české mládeže nebo Hlinkovy gardy, Německo-slovenské společnosti, Hlinkovy mládeže nebo jiných fašistických organisací podobné povahy, jejichž účelem bylo šířiti nacistickou ideologii a udržovati mocenské postavení Němců a Maďarů, nebo

d) byl okupanty nebo jejich pomahači pověřen vedoucím místem ve veřejných službách, pokud se tak nestalo se souhlasem vedoucích činitelů národního odboje, nebo kdo zaujal vedoucí místo ve válečném průmyslu pracujícím pro německou či maďarskou armádu, nebo prováděl opevňovací práce pro Němce či Maďary, aniž byl k uvedeným činnostem donucen nebo nemohl se jim vyhnouti, nebo kdo se obohatil v souvislosti s poměry v době nesvobody, nebo

e) činy či slovy, přímo či nepřímo, i když nebyl členem některé organisace uvedené pod písmeny b) a c), podporoval nebo obhajoval režim nacistů a fašistů, jejich pomahačů a zrádců, nebo se projevil živlem protidemokratickým nebo vůbec státně a národně nespolehlivým.

(4) Stejně jako účastníci domácího boje za osvobození uvedení v odstavci 1, písm. f) posuzují se pro účel tohoto zákona státně a národně spolehliví příslušníci stráže obrany státu, zřízené vládním nařízením ze dne 23. října 1936, č. 270 Sb., o stráži obrany státu, kteří v roce 1938 v souvislosti s bojem proti nepřátelské protistátní činnosti v pohraničí utrpěli újmy na životě, osobní svobodě nebo zdraví a u nichž není dán některý z vylučovacích důvodů uvedených v odstavci 3. Stejně se posuzují dobrovolníci ze španělské republikánské armády, kteří bojovali ve Španělsku v letech 1936 až 1939.

§ 2.

(1) Účastníkům národního boje za osvobození vyjmenovaným v § 1, odst. 1 vyhrazují se jednou polovinou služební místa ve službě

a) státu, svazků územní samosprávy a všech ostatních veřejnoprávních korporací a nadací,

b) ústavů, podniků, fondů a zařízení, které náležejí subjektům uvedeným pod písm. a) nebo jsou jimi spravovány,

c) národních podniků, zřízených podle § 12 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, nebo podle § 8 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, a národních podniků, vzniklých podle ustanovení dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 102 Sb., o znárodnění akciových bank, nebo podle ustanovení dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 103 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven,

d) podniků, u nichž jsou subjekty uvedené pod a) převážnou měrou podílníkem, nebo které jsou jimi zaručeny, nebo které jsou převážně závislé na podporách z veřejných prostředků (subvencích, výhodách).

(2) Každé liché místo uprázdněné ode dne počátku účinnosti jest místo vyhrazené.

(3) Výhrada služebních míst podle tohoto paragrafu se nevztahuje na místa,

a) která se podle zákonných ustanovení doplňují výhradně ze zaměstnanců nižších kategorií,

b) která se obsazují povýšením z nižší platové stupnice (z nižší stupnice funkčního služného nebo ze skupiny míst bez funkčního služného).

§ 3.

Účastníci národního boje za osvobození (§ 1) mají přednostní právo:

a) na umístění v organisacích řízeného hospodářství, v soukromých podnicích sloužících veřejné dopravě a v závodech nebo podnicích družstevních nebo soukromých, pověřených převážně státními nebo jinými veřejnými dodávkami;

b) na opětné umístění v soukromém podniku, v němž byl účastník národního boje za osvobození zaměstnán bezprostředně před svou účastí v národním boji za osvobození;

c) na udělení živnostenských oprávnění (povolení, licencí) a na povolení výdělečných podniků jiného druhu, jakož i na připuštění k výkonu svobodných povolání před všemi stejně kvalifikovanými uchazeči;

d) v přídělovém řízení na přidělení zemědělského majetku, živnostenských podniků a jiného v den účinnosti tohoto zákona volného nebo později uvolněného nemovitého i movitého nepřátelského majetku, konfiskovaného podle příslušných zákonných předpisů o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, jakož i na nájem (pacht) takového majetku;

e) na ustanovení národními správci nad majetkem uvedeným za písm. d);

f) na přijetí do škol a kursů, kde je přijímání žáků omezeno, před všemi stejně kvalifikovanými uchazeči (uchazeči stejného pořadí);

g) při udělování podpor z nadací a fondů za všeobecných podmínek nadace nebo fondu.

§ 4.

Ministerstvo školství a osvěty může účastníkům národního boje za osvobození poskytovati mimořádné úlevy při přijímání a při studiu na všech učilištích v jeho oboru působnosti, zejména se zřetelem k druhu a délce dřívějšího vzdělání (zaměstnání) účastníkova, nejvýše však v tom rozsahu, aby poskytnutými úlevami nebylo znemožněno dosažení učebního cíle.

§ 5.

(1) Práva účastníka národního boje za osvobození (§§ 2 a 3), jenž padl, zemřel nebo zemře, přecházejí na

a) manžela nebo manželku, děti a osvojence, druha nebo družku,

b) rodiče,

c) sourozence.

(2) Podmínkou jest, aby osoba, na niž práva přecházejí, byla státně a národně spolehlivá a ze zákonného nebo mravního nároku svou výživou převážně odkázána na účastníka národního boje za osvobození.

(3) Práva přecházejí vždy jen na jedinou osobu v pořadí, jak jsou vyjmenovány za písmeny a), b), c), a uvnitř tohoto pořadí mezi dětmi a osvojenci, rodiči a sourozenci vždy v pořadí od nejstaršího.

§ 6.

(1) Nemůže-li účastník národního boje za osvobození úspěšně uplatnit některé z práv podle §§ 2 nebo 3 pro svoji invaliditu, která je alespoň částečně v příčinné souvislosti s jeho účastí v

národním boji za osvobození (§ 1), platí ustanovení předcházejícího paragrafu obdobně pro osoby jmenované v odstavci 1 předcházejícího paragrafu.

(2) Za nezvěstné účastníky národního boje za osvobození mohou prozatím uplatniti práva, jež by jim podle §§ 2 a 3 příslušela, osoby uvedené v § 5.

§ 7.

(1) Práva podle tohoto zákona může uplatnit jen osoba, které bude vydáno osvědčení o účasti na národním boji za osvobození.

(2) Toto osvědčení, obsahující údaje o osobě a způsobu její účasti na národním boji za osvobození (§ 1) a právech, k jichž uplatnění je oprávněna, vydá v jediném vyhotovení účastníku národního boje za osvobození nebo osobě oprávněné podle § 5 na jejich žádost ministerstvo národní obrany, u účastníků zahraničního boje za osvobození, kde je nutno, v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí, u účastníků domácího boje za osvobození v dohodě s ministerstvem vnitra.

§ 8.

(1) Účastníci národního boje za osvobození budou umístěni na místa uvedená v §§ 2 a 3, písm. a) a b) zásadně podle svého předběžného všeobecného a odborného vzdělání nebo podle jiné odborné způsobilosti, vyhovují-li všeobecným i zvláštním podmínkám pro propůjčení služebního místa příslušné kategorie nebo vůbec místa podle ustanovení §§ 2 nebo 3, písm. a) a b) tohoto zákona s výjimkou úlev, které plynou z ustanovení tohoto zákona.

(2) Pro místa IV. služební třídy a jiná služební místa s předepsaným vyšším předběžným vzděláním, než podává obecná škola, stačí úspěšná přijímací zkouška ze znalosti čtení, psaní a počtů v rozsahu učiva předepsaného pro obecnou školu.

(3) Odborná zkouška vykonaná účastníkem národního boje za osvobození v československé armádě nebo v jiné službě nahrazuje obsahem jí odpovídající odbornou zkoušku v novém služebním poměru. Pokud taková zkouška neodpovídá svým obsahem plně odborné zkoušce předepsané v novém služebním poměru, podrobí se umístěný po předepsané praxi zkoušce doplňující, jejíž rozsah určí příslušný ústřední úřad v dohodě s ministerstvem vnitra a ministerstvem národní obrany.

(4) Věková omezení pro nastoupení některého z vyhrazených míst neplatí pro účastníky národního boje za osvobození. Nárok na umístění na služební místa uvedená v § 2 zaniká však dovršením 45. roku věku, na služební místa vojenských gážistů a gážistů Sboru národní bezpečnosti, finanční a vězeňské stráže dovršením 35. roku. Účastníkům starším 45 let může příslušný ústřední úřad povoliti věkovou dispensi.

(5) Vojenská a jiná služba účastníků národního boje za osvobození započítává se v novém služebním poměru jako služební doba skutečně strávená ve veřejných službách jak pro zvýšení služného, tak pro určení služebního stáří (pořadí) a pro délku doby potřebné pro povýšení nebo pro postup do vyššího služebního poměru, jakož i pro nárok na výslužné a jeho výměru v rozsahu započitatelném podle platných předpisů. U zaměstnanců v soukromoprávním poměru jest postupovati obdobně, pokud jde o stanovení platového zařazení, nároku na plat (mzdu) v době nemoci, výměry dovolené a výpovědní lhůty.

§ 9.

(1) Pro nastoupení povolání (zaměstnání) podle § 3, písm. c), d) a e) účastníky národního boje za osvobození zkracuje se doba výcviku (zaměstnání, činnosti) potřebná podle zákonných předpisů

pro podání průkazu způsobilosti nebo pro udělení dispense od předložení průkazu způsobilosti nebo pro podání průkazu věcných znalostí k nastoupení živností, a to:

a) při živnostech, u nichž doba výcviku je pevně stanovena zákonnými předpisy, na dobu rovnající se alespoň polovině doby předepsané pro nabytí průkazu způsobilosti,

b) při živnostech, u nichž jest zákonnými předpisy doba výcviku stanovena v určitých časových mezích, na dobu rovnající se alespoň polovině nejnižší časové hranice výcviku,

c) při živnostech, u nichž doba výcviku plně stanovena není, na dobu odpovídající polovině doby výcviku obvykle požadované.

(2) Výcvik (zaměstnání, činnost) v příbuzné živnosti, jakož i praxe ve vojenských dílnách a kursech nebo obdobná činnost u vojenských útvarů vůbec pokládají se za rovnocenné výcviku v příslušné živnosti.

(3) V případech, kdy uchazeč o živnostenské oprávnění nepodal průkaz alespoň o dvouletém učení, může příslušný živnostenský úřad požadovati kromě dokladů o výcviku (zaměstnání, činnosti) předložení průkazu o úspěšném absolvování kursu nebo o úspěšném složení zvláštní zkoušky. Podrobnosti o kursu a zkoušce stanoví věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem národní obrany vyhláškou v Úředním listě.

(4) Úlevy podle předchozích odstavců se neposkytují pro:

1. koncesované živnosti stavební,
2. živnosti na výrobu jedů a přípravu látek a preparátů, které jsou určeny, aby jich bylo užito na léky, jakož i prodej obojích věcí, pokud to není výlučně vyhrazeno lékárníkům,
3. živnost elektrotechnickou,
4. živnosti na zařizování plynovodů, osvětlovacích zařízení a vodovodů,
5. živnost k hubení škodlivého živočišstva kyanovodíkem, ethylenoxydem a chlorpikrinem,
6. živnost zubotechnickou.

(5) V případech zvláštního zřetele hodných může ministerstvo průmyslu nebo ministerstvo vnitřního obchodu prominouti účastníkům národního boje za osvobození, kteří nevyhovují podmínkám odstavce 1, podání živnostenského průkazu způsobilosti.

§ 10.

(1) Služební místa uvedená v § 2 se vyhrazují a přednostní právo podle § 3 vzniká dnem, kdy tento zákon nabývá účinnosti.

(2) Účastníci národního boje za osvobození podávají žádosti o umístění a jiném zaopatření podle tohoto zákona zásadně přímo subjektům příslušným k propůjčení míst uvedených v §§ 2 a 3 a v opise vždy též ministerstvu národní obrany.

(3) Ministerstvo národní obrany vede evidenci podaných žádostí a projedná v dohodě s ministerstvem ochrany práce a sociální péče podle potřeby s propůjčovatelem místa (s jeho nadřízeným nebo dozorčím úřadem) vyskytnuvší se námitky nebo překážky propůjčení místa.

(4) Ministerstvo národní obrany doporučí propůjčovatelům míst vhodné žádosti účastníků národního boje za osvobození na místa, která se teprve uvolní.

(5) Orgány příslušné k propůjčení míst podle §§ 2 a 3, kterým nedojdou žádosti vhodných uchazečů z účastníků národního boje za osvobození, oznámí vždy ministerstvu národní obrany jednotlivé druhy a počet uvolněných míst, po případě pokud jde o subjekty příslušné k propůjčení míst podle § 3, písm. c) a d) též možnosti a místa nových takových povolání a stanoví nejméně

čtrnáctidenní lhůtu k předložení žádosti. Zároveň s oznámením podle tohoto odstavce postoupí ministerstvu národní obrany došlé jim žádosti nevyhovujících uchazečů o umístění.

(6) Propůjčí-li příslušný orgán (§§ 2 a 3) uvolněné místo žádajícímu nebo zaznamenanému účastníku národního boje za osvobození, učiní o tom oznámení ministerstvu národní obrany.

(7) Orgány, příslušné k propůjčení míst podle §§ 2 a 3, jsou povinny účastníkům národního boje za osvobození oznámit písemně důvody, pro které nebylo vyhověno jejich žádosti o propůjčení místa.

(8) Orgány příslušné k propůjčení míst podle §§ 2 a 3 oznámí ministerstvu národní obrany vždy po uplynutí každého kalendářního čtvrtletí počet uvolněných míst a způsob jejich propůjčení.

(9) Ministerstvo národní obrany určí v dohodě s ministerstvem vnitra podle průběhu umisťování konečnou lhůtu, do které bude lze žádostmi o umístění uplatňovati práva z tohoto zákona.

§ 11.

(1) Zaměstnavatele (orgány subjektů) uvedené v § 2, písm. c), d) a v § 3, písm. a) a b), kteří nevyhovují povinnostem uloženým v § 10 nebo propůjčí místo proti předpisům tohoto zákona, potrestá okresní národní výbor pro přestupek pokutou do 10 000 Kčs nebo vězením do jednoho měsíce; byla-li uložena pokuta, budiž zároveň vyměřen náhradní trest vězení do jednoho měsíce pro případ její nedobytnosti.

(2) Bude-li některé v §§ 2 a 3 uvedené místo obsazeno proti ustanovení tohoto zákona, prohlásí příslušný ústřední úřad na návrh ministerstva národní obrany, podaný do tří měsíců od propůjčení místa, umístění nebo udělení oprávnění nebo přidělení živnosti či zemědělského majetku za zrušené.

§ 12.

(1) Účastník národního boje za osvobození, jemuž bylo propůjčeno místo ve státní nebo jiné veřejné službě, je povinen nastoupiti místo do čtrnácti dnů po doručení ustanovovacího (přijímacího) dekretu; dekret pozbývá platnosti, nebylo-li nenastoupení ve lhůtě dalších 30 dnů důležitými důvody ospravedlněno.

(2) Příslušný orgán může zrušiti udělení živnostenského oprávnění, přidělení živnostenského podniku nebo zemědělského majetku nebo ustanovení národním správcem, jestliže takto umístěný účastník národního boje za osvobození do lhůty mu určené, nikoliv však kratší jednoho měsíce, nepřevezme bez důležitých důvodů živnostenskou provozovnu, neučiní kroky k zahájení živnosti, neujme se národní správy svěřeného majetku nebo nepřevezme přidělenou půdu.

(3) Účastník národního boje za osvobození, který nenastoupil na služební místo, nepřevzal živnost, zemědělský nebo jiný majetek podle ustanovení tohoto zákona bez závažných věcných důvodů, pozbývá nároků na jiné přednostní umístění nebo zaopatření.

(4) Práva podle tohoto zákona zanikají též prvním umístěním na služební místo vyhrazené podle § 2 anebo prvním úspěšným uplatněním přednostního práva podle § 3.

(5) Zánik práv a nároků, k němuž došlo podle odstavce 3 nebo 4, vysloví ministerstvo národní obrany po slyšení činitele příslušného k propůjčení místa, při čemž vyznačí tento zánik a jeho důvod na osvědčení o účasti na národním boji za osvobození, a vede příslušnou evidenci. Ministerstvo národní obrany může výjimečně v případech zvláštního zřetele hodných upustiti od vyslovení takového zániku práv a nároků.

§ 13.

Subjekty uvedené v §§ 2 a 3 nejsou výjimečně zavázány k propůjčení místa účastníku národního boje za osvobození podle ustanovení tohoto zákona,

a) nedojde-li propůjčovateli místa ve lhůtě stanovené podle § 10, odst. 5 návrh ministerstva národní obrany na umístění se žádostí vhodného účastníka národního boje za osvobození nebo

b) nenastoupí-li umístěný včas podle § 12, odst. 1 a je-li v obou případech z důležitého veřejného a služebního zájmu nutno toto služební místo ihned obsaditi.

§ 14.

Ustanoveními tohoto zákona nejsou dotčena ustanovení zákona z 24. července 1919, č. 462 Sb., o propůjčování míst legionářům, ani předpisy o včleňování válečných poškozenců do práce, které podle příslušných zákonných ustanovení vydává ve svém oboru působnosti ministerstvo ochrany práce a sociální péče.

§ 15.

Veškeré žádosti a jejich přílohy, které účastníci národního boje za osvobození, jakož i osoby vyjmenované v § 5, předkládají k uskutečnění práv a nároků plynoucích z tohoto zákona, jsou osvobozeny od kolků.

§ 16.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení a pozbude jí uplynutím 3 roků od tohoto dne; účastníci národního boje za osvobození, kteří dokončují svá studia, mohou uplatniti práva podle tohoto zákona do šesti měsíců po skončení svého studia, po případě presenční služby vojenské, třeba lhůta tříletá již uplynula; zákon provede ministr národní obrany se zúčastněnými členy vlády, na Slovensku v dohodě s příslušnými povereníky.

Dr. Beneš v. r.

Fierlinger v. r.

gen. Svoboda v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.